

С Т А Н О В И Щ Е

на дисертационния труд на Станул Грозев

на тема **„Реторическа аргументация и истина в творчеството на Фридрих Ницше”**

от доц. д-р Виржиния Радева

Темата за истината и реторическата аргументация, която е обект на изследване в дисертацията на Станул Грозев е актуална и тя стои сред фундаменталните проблеми на философията от древността до наши дни. Въпреки привидната ненужност на истината за някои, тя все пак в определен момент се появява и разкрива нещата такива каквито са. Още в самото начало на дисертацията си /обем 225 стр. текст/ Станул Грозев си поставя за цел да направи реконструкция на идеите на Ницше за истината с езика на реториката и философията като използва сравнителен анализ и метода на реконструкция.

Дисертацията се състои от три глави, увод и заключение. В рамките на Първа глава са очертани границите на възможните тълкувания на Ницшевите текстове и много мисли на Ницше по този въпрос. Този фундамент, на който стъпва изследването за истината и реторическата аргументация при Ницше създава тази необходима методологическа рамка, която го насочва към автентично тълкуване на проблема.

В Първа глава като използва определението на истината и това, което Ницше дава за самия себе си като „Геният на истината“, се акцентира върху проблема за разбирането и неразбирането и начина, по който го поставя той самият – Ессе homo. В Първа глава анализът е съсредоточен върху основни понятия, заблуди, които Ницше провъзгласява. В „Тъй рече Заратустра“ - Бог, душа, грях, отвъдно, истина, вечен живот, които са смятани за истина са дълбоко разпозната, вредна лъжа. Както подчертава дисертанта Станул Грозев, сам Ницше дефинира истината като заблуда, но именно чрез него говори самата истина „моята истина е ужасна, защото истина до днес се наричаше лъжата.”

/с. 15/. Втора глава от дисертационния труд на Грозев, е историко- философски преглед на понятието истина от древността до наши дни и съвременните философски школи. Тук той се опира на идеите на Парменид, софистите, Емпедокъл, Платон, Аристотел, а също и Декарт, на когото отделя специално внимание в учението му за Метода и търсенето на истината единствено и само чрез разума. В спора за истината и това, че Ницше възстановява правата и репутацията на реториката, следвайки Декарт, дава ѝ пространство опирайки се на Кант, се откроява умението на Станул Грозев да разплита противоречията, в които сам Ницше изпада като критикува и Декарт и Кант. Тук той се опира на Хайдегер, който смята, че самият Ницше дава фалшиви тълкувания на същностни прозрения на Декарт /с. 153 – Хайдегер/. Важно място отделя и на Хегел, който заявява че „диалектиката оживява безжизнения скелет на логиката“ /с. 95 /. Не по – малко интересни са анализите, които прави на Шопенхауер, който защитава единството на диалектика, реторика и логика, защото те така са свързани, че представляват цялостната техника на разума” / Шопенхауер , Светът като воля и представа , т. 2 п.9 /

Особен интерес представлява анализът, който Станул Грозев прави на съвременните философи Джани Ватимо и Рикардо Рорти, които смятат, че човечеството навлиза в „епохата на интерпретацията“ като въвеждат идеята за нова култура на диалога, която от една страна следва идеите на Ницше, а от друга стигат до идеята за деконструкция на метафизиката. За тях всички философски диспути в метафизиката са безсмислени, защото обективността им е въпрос на собствен субективен консенсус /с. 14/

В Трета глава, която е фундаментална в дисертацията на Станул Грозев, се прави сполучлив опит за реконструкция на идеите на Ницше за истината, езика и реториката. В тази връзка е изследвана природата на истината като я поставя в релация така както Ницше я разглежда – воля за мощ, воля за здраве и воля за истина, защото когато се говори за истина става въпрос за здраве, мощ, растеж, за живот /с. 150-152/. Въпреки че Ницше се бори със себе си, за да докаже, че истината е най – голямата заблуда в своите произведения „Отвъд доброто и злото” и „Човешко, твърде човешко” задава екзистенциалния въпрос Що е истина ? и то в извън морален смисъл. Тук именно Станул Грозев съвсем точно схваща основната идея на Ницше, че „има ценност на истината и акцентира върху произхода на волята за истина и търси общите ѝ корени с

произхода на морала .”/с.155/ В този смисъл има един непрестанен стремеж и патос за истината и лъжата. Ницше непрекъснато мисли и разсъждава за истината и поставя въпроси, които гравитират с нея. Патосът за истината поставя редица проблеми – проблема за човешката слава и величие, за тленност и безсмъртие, за отношението към изкуството и познанието. Сам Ницше стига до парадокси –отрича истината и спори дали съществува истината като заблуда на един Бог, Божествената истина, Декартовата истина за съществуването на Бога, Хераклитовата и т.н. Независимо от това, че непрекъснато спори що е истина и че тя е продиктувана от морална гледна точка и заблуди, в крайна сметка Ницше стига до собствено определение „тя е активно определяне, а не осъзнаване на нещо, което само по себе си би било определение.” /с. 16/. Реално щом нещо се мисли и имаме идея в нашия разум за него, то съществува ако се опрем на определението на Анселм от Кентърбъри или вродените идеи на Декарт и силата на разума. Според Ницше идеята за истина е свързана с живота и човешката екзистенция. Станул Грозев разплита точно подтекста на идеите на Ницше за истината – истината е заблуда, така я провъзгласява, за да стигне до идеята, че е дошъл да даде истината на хората, като не пропуска да изтъкне, че досега истината се е наричала лъжата. Така Ницше предлага две твърдения - от една страна, че е заблуда, а от друга че е дошъл да даде истината на хората, като не пропуска да изтъкне, че досега истината се е наричала лъжата. В крайна сметка Ницше признава, че можем да говорим за истина от морална гледна точка и е свързана с ценностите и идеите за доброто и злото и дори отвъд доброто и злото. Така истината за него става социален феномен. Истината при Ницше както посочва Станул Грозев е достигане, постигане, създаване. Така тя е социално обусловена и може да се говори за нея и в извън морален смисъл. В цялата дисертация проличава умението на Грозев към задълбочен философски анализ, съпоставяне на различни школи, твърдения и най- вече при Ницше, за да достигне до идеята за противоречията в неговите твърдения. В Лекционните бележки по реторика, Ницше стига до идеята, че всред всички реторически фигури, най- важна е метафората и самият език се основава на пренос на думи и възниква въпросът в метафората и езика имали истина ? /с.213/.Научните приноси отговарят на текста – Реконструкция на идеи на Ницше за реторическата аргументация с акцент върху противопоставянето, което прави на Кант и Хегел за красноречието. Направена е реконструкция на

идеите на Ницше за реторическата истина. Представява пълно и точно изследване на Ницше за реторическата истина и реторическата аргументация.

В заключение като отчитам безспорните качества на дисертацията на Станул Грозев- логичност, стройна и точна аргументация, задълбочен анализ, и умение да анализира, достигане до собствени оценки и изводи, смятам, че тя има безспорни качества и приноси като един цялостен и сполучлив опит да се разкрие истината и реторическата аргументация в произведенията на Ницше.

Предлагам на научното жури да присъди научната и образователна степен – „Доктор по философия „, като гласувам с ДА.

София , 10. 09. 2018 г.

Рецензент доц. д-р Виржиния Радева

.....